

Strasbourg, 15.2.2022
COM(2022) 60 final

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE**

Komisjoni panus Euroopa kaitse

1. Sissejuhatus

Esimene terviklik ELi ohuanalüüs, mis koostati 2020. aasta novembris tulevase ELi strateegilise kompassi vastuvõtmiseks valmistumise ajal, kinnitab, et **Euroopa Liit seisab praegu silmitsi üha suurema üleilmse ebastabiilsuse ja geopoliitilise survega**. Konfliktid ja kriisid meie naabruses ja kaugemal mõjutavad otseselt ka meie julgeolekut ning meie ühiskonna ja majanduse vastu korraldatakse kõrgetasemelisi hübriidründeid, sh küberründeid ja desinformatsioonikampaaniaid välisriikidest. Samal ajal tekitavad kliimakriis ja elurikkuse kadumine üleilmse julgeoleku valdkonnas nii üldisi kui ka konkreetset tsiviil- ja sõjaliste operatsioonidega seotud probleeme.

Kõik, mis toimub meie piiridel ja nende ümbruses maal, õhus ja merel, küberruumis, olulistel mereteedel ja kosmoses, näitab vajadust olla paremini valmistunud, võimekam ja vastupidavam. Võttes arvesse intensiivsemat tehnoloogilist võidujooksu Ameerika Ühendriikide ja Hiina vahel, peab Euroopa Liit oma tehnoloogilisi eeliseid edasi arendama ja kindlustama. Liit peab geopoliitiliste suhete ja meie keskkonna muutustega sammu pidama ning tõhustama ja kiirendama oma ühist võimet kaitsta ja kindlustada oma põhiväärtusi ja kodanike julgeolekut. **Euroopa kaitsetööstus peab ilmtingimata tegema radikaalseid edusamme, et tagada liidu ja selle kodanike julgeolek järgmistel aastatel ning kümnenditel.**

Varasemad ja praegused sündmused näitavad, et eurooplased peavad tegema tihedamat kaitsekoostööd oma julgeoleku tagamiseks ning teiste julgeoleku kindlamaks kaitsmiseks, kasutades liidu ainulaadselt mitmekülgseid töövahendeid. EL aitab juba praegu lahendada mitmeid käimasolevaid ja külmutatud konflikte ida- ja lõunanaabruses ning meie naabermandri Aafrika eri piirkondades. Hiljutine **Venemaa vägede koondamine Ukraina idapiirile, Valgevenes ja Musta mere piirkonda** ning Moskva katsed tõkestada, killustada ja muuta Euroopa julgeolekuarhitektuuri panevad proovile rahvusvahelise reeglitel põhineva korra. Samuti tuleb see meile meelde, et peame tagama Euroopa kindlama kaitse tihedas partnerluses Põhja-Atlandi Lepingu Organisatsiooniga (NATO). Rahvusvahelise sõjalise missiooni äkiline lõpp **Afganistanis** 2021. aasta augustis õpetas meile, et Euroopa peab olema paremini valmis iseseisvalt lahendama keerukaid stabiliseerimisülesandeid ja ootamatuid hädaolukordi. Me oleme näinud, kuidas ebastabiilsus võib soodustada terrorismi ja sundida inimesi kodudest lahkuma ning kuidas üleilmsed ja piirkondlikud jõud saavad neid olukordi ära kasutada, et suurendada oma mõjuvõimu ja omandada ressursse. Kliimamuutuste riigisiseseid ja riikidevahelisi konflikte võimendav mõju muudab olukorra veelgi keerukamaks.

Samal ajal peab EL suurendama oma valmisolekut, võimekust ja vastupanuvõimet, et kaitsta paremini oma kodanikke. **ELi julgeolekuohtude hulgas on järjest enam selliseid, mis ei ole ainult sõjalist laadi.** Meie vastu korraldatakse üha kahjustavamaid küberründeid, mille sihtmärgiks on meie kriitilise tähtsusega üksused ning mis halvavad meie tööstus- ja energiavarustusrajatise, linnade haldusasutusi ja haiglaid, ning välisriigist lähtuv infoga manipuleerimine ja sekkumine mõjutab isegi meie demokraatia alustalasid. Lukašenka režiimi rahastatud hübriidründed, mis kasutavad rändajaid ära poliitilisel eesmärgil, on selge näide sellest, kuidas muutuvad hübriidkampaaniad, mille eesmärk on relvastatud rünnakut korraldamata meid õõnestada, survestada ja meiega manipuleerida. EL on sellele olukorrale

reageerinud humanitaartoetuse, kolmandate riikide diplomaatilise teavitamise, meie liikmesriikide toetamise ja vastutajatele sanktsioonide kehtestamise teel. Samal ajal tõi COVID-19 pandeemia esile vajaduse suurema vastupanuvõime järele, kui relvajõud osutasid tsiviilasutustele 2020. aasta alguses logistilist, julgeoleku- ja meditsiiniabi. Sellises kiiresti muutuv keskkonnas **peab Euroopa Liit veelgi tugevdama oma valmisolekut, võimekust ja vastupanuvõimet, eelkõige täiustades kriisitaluvusmehhanisme ning töötades välja tööriistakasti kõigi asjasse puutuvate sektorite jaoks.**

Liikmesriigid töötavad selle nimel, et võtta kõigi ohtude kõrvaldamiseks ja probleemide lahendamiseks kindlaimad meetmed, kasutades ELi uut **julgeoleku- ja kaitseküsimusi käsitlevat strateegilist kompassi** (edaspidi „strateegiline kompass“), mille liikmesriigid võtavad vastu 2022. aasta märtsis. Selles määratakse kindlaks järgmise kümnendi ühine strateegiline visioon ja kirjeldatakse, kuidas EL suurendab oma võimet tegutseda ja reageerida eri kriisidele ning probleemidele, kaitsta oma huve ja kodanikke, investeerida ja teha uuendusi, et töötada ühiselt välja vajalik võimekus ja tehnoloogia, ning süvendada ELi väärtustel ja huvidel põhinevaid partnerlusi. Käesoleva teatisega annab Euroopa Komisjon täiendava panuse sellesse töösesse.

Euroopa Liit peab tegutsema kohe, et suurendada oma kaitsevõimet praeguses kontekstis ja anda ELile vajalikud vahendid tulevasteks võitlusteks, sh uue põlvkonna tipptasemel tehnoloogia, mis võimaldab leevendada ohte, mis tulenevad ühenduvusel ja tehisintellektil põhinevatest küber-, hübriid-, kosmose-, koostöö- ja autonoomsetest süsteemidest. Samas on kaitse-, kosmose-, lennundus- ja julgeolekutööstuse ühise keskkonna puhul tegemist **kõrgtehnoloogilise tööstusliku ökosüsteemiga**, mis ei ole ainult Euroopa avatud strateegilise iseseisvuse ja tehnoloogilise suveräänsuse eeltingimus, vaid panustab märkimisväärselt ka majanduskasvu ja innovatsiooni. Lisaks Euroopa Liidu kodanike turvalisuse suurendamisele saab Euroopa kaitsektor aidata **majandusel** pärast pandeemiat kestlikult **taastuda** ning toetada üldist innovatiivset ökosüsteemi, mis võib märkimisväärselt kaasa aidata rohepöördele ja avaldada positiivset ülekanduvat mõju tsiviilkasutusele.

Meie eesmärgid on võimalik saavutada ainult juhul, kui **töötame välja, hangime ja kasutame kaitseotstarbelist varustust koos**. EL on võtnud kasutusele uued vahendid ja instrumendid,¹ millega vähendatakse pikaajalist killustatust, mis pärsib Euroopa kaitsesektori tõhusust ning ELi ja selle liikmesriikide suutlikkust luua järgmise põlvkonna kaitsevõimet, mis on hädavajalik, et Euroopa saaks edaspidi tagada iseenda julgeoleku ning toetada julgeolekut oma naaberriikides ja kaugemal.

Eelkõige Euroopa Kaitsefond,² mille 2021.–2027. aasta eelarve on ligi 8 miljardit eurot, on juba märkimisväärselt suurendanud meie võimet luua Euroopa kaitseökosüsteem, mis oleks suuteline tagama tipptasemel koostalitlusvõimelise kaitsetehnoloogia ja seadmed, millega suurendada liidu tegutsemisvabadust, tehnoloogilist suveräänsust ja konkurentsivõimet.

¹ Sh Euroopa Kaitsefond, alaline struktureeritud koostöö (PESCO) ja kaitseküsimuste iga-aastane kooskõlastatud läbivaatamine (CARD).

² PE/11/2021/INIT

Sellises problemaatilises kontekstis jätkab Euroopa Komisjon tihedat koostööd kõrge esindaja ja liikmesriikidega, et:

- tagada juba kasutusele võetud innovatiivsete vahendite ja algatuste (sh Euroopa Kaitsefond ja sõjaväelise liikuvuse tegevuskava) **tulemuslik ja sihipärane rakendamine**, muu hulgas käesolevas teatises esitatud mitme lisameetme abil;
- toetada **liikmesriikide ja tööstussektori vahelist tihedamat kaitsekoostööd**, tagades vajalikud rahalised vahendid ja suurendades kehtivate kohustuste alusel tehtavaid koostöökulutusi, et suurendada kulutasuvust ja koostalitlusvõimet, soodustada innovatsiooni ning täiustada tööstuse konkurentsi- ja vastupanuvõimet;
- suurendada meie võimet **reageerida tõsistele kriisidele**, sh küberrünnete ja hübriidkampaaniatele, **samuti pikemaajalistele probleemidele ja geopoliitilistele vaidlustele strateegilistes valdkondades**, lähtudes kogu valitsemissektorit hõlmavast lähenemisviisist ning tugevdades kahese kasutuse ning tsiviil- ja sõjaväelise tegevuse vahelist sünergiat mitmesuguste komisjoni juhitud poliitikameetmete, vahendite ja instrumentide raames;
- säilitada ja täiustada **tihedat koostööd NATOga** kooskõlas juba võetud kohustuste ja kokkulepitud põhimõtetega, mis suunavad ELi ja NATO ühisdeklaratsioonidel põhinevat koostööd, ning muude oluliste rahvusvaheliste partneritega, nagu Ühinenud Rahvaste Organisatsioon (ÜRO) ja meie väärtusi jagavad kahepoolsed partnerid, sh Ameerika Ühendriigid, Norra³ ja Kanada.

Selles pidevalt muutuv geopoliitilises ja tehnoloogilises kontekstis ning võttes arvesse 10.–11. märtsil 2022 Pariisis toimuvat mitteametlikku tippkohtumist, on käesolevas teatises esitatud **konkreetsed uued meetmed ja algatused mitmes kriitilise tähtsusega valdkonnas** ning peamised edutegurid konkrentsivõimelisema ja ühtsema Euroopa kaitseturu saavutamiseks, sh:

- suurendades ELi koostööraamistikes välja töötatavatesse kaitseuringutesse ja kaitsevõimesse tehtavaid investeeringuid;
- suurendades tsiviil- ja kaitsektori teadusuuringute ja innovatsiooni vahelist sünergiat ning vähendades strateegilisi sõltuvusi;
- stimuleerides ELis ühiselt loodava kaitsevõime ühishankeid;
- kutsudes liikmesriike üles jätkuvalt liikuma sujuvama ja ühtsema ekspordikontrolli suunas, eelkõige ELi raamistikus väljatöötatud kaitsevõime puhul;
- tugevdades kosmose julgeoleku- ja kaitsemõõdet ELi tasandil;
- täiustades Euroopa kerksust, muu hulgas suurendades küberturvalisust ning maandades küber- ja muid hübriidohte, täiustades sõjaväelist liikuvust ning lahendades kliimamuutustega seotud probleeme kaitsevaldkonnas.

Lähtudes eespool nimetatust ning tuginedes sise- ja välispoliitika vahelisele sünergiale, sh 2020. aasta ELi julgeolekuliidu strateegia alusel, panustab komisjon lähiaastatel jätkuvalt aktiivselt

³ Euroopa Majanduspiirkonna liikmena.

Euroopa kaitsekoostöö liidu loomisse, koostades sihipäraseid algatusi ja projekte ning kasutades kõiki talle kättesaadavaid vahendeid, et maandada paremini meile avalduvaid kiiresti muutuvaid ja mitmetasandilisi ohte.

2. ELi koostööraamistikes välja töötatavatesse kaitseuuringutesse ja kaitsevõimesse tehtavate investeeringute suurendamine

Euroopa Kaitsefond on **ambitsioonikas, tasakaalustatud ja kaasav programm**, millega tagatakse liikmesriikide suur kaasatus, et rahastatud projektid vastaksid relvajõudude operatiivsetele vajadustele, luues eeldused tootmiseks ja hangeteks. Selle **kõlblikkuskriteeriumid** jätavad turu avatuks, suurendades samal ajal Euroopa kaitsetööstuse konkurentsivõimet ning kaitstes ELi julgeolekut ja strateegilisi huve.

2022. aasta lõpuks investeerib Euroopa Komisjon 1,9 miljardit eurot kaitseuuringute ja kaitsevõime suurendamise projektidesse, mis aitavad täita liikmesriikide vajadusi võimekuse valdkonnas. Euroopa Kaitsefondi abil **algatatakse seega olulised ja ulatuslikud kaitsevõime arendamise koostööprojektid**, aidates kõrvaldada kriitilisi vajakajäämisi ning **stimuleerides kaitseinnovatsiooni**, sh konkreetsetes nišivaldkondades. Euroopa Kaitsefond hõlmab väiksemaid projekte ja avatud hankemenetlusi, mis suurendavad idufirmade ning väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate (VKEd) piiriülest osalemist, ning 8 % selle 2021. aasta eelarvest on eraldatud kaitsevaldkonna murrangulise tehnoloogia rahastamiseks ja ligikaudu 6 % VKEdele suunatud avatud hankemenetlusteks. VKEd moodustavad 48 % Euroopa Kaitsefondi 2021. aasta hankemenetlustes⁴ osalemise taotluse esitanud 1100 üksusest ja 20 % kogu rahastamisvajadusest⁵. Komisjon edendab ka edaspidi kogu ELi VKEde osalemist, sh julgustades kaasama kõige innovatiivsemaid ja konkurentsivõimelisemaid VKEsid tarneahelatesse.

2021. aastal avaldatud esimeste konkursikutsetega **on juba kavas eraldada ligikaudu 700 miljonit eurot projektidele, mis on seotud ulatuslike ja keerukate kaitseplatvormide ning -süsteemidega**, nagu järgmise põlvkonna hävituslennukid, maapealsed sõidukid, mitmeotstarbelised ja modulaarsed avamere patrullalused ning ballistiliste rakettide tõrjevahendid.

Kaitsefondi eelkäijaks olnud programmi⁶ kaudu **said kokku ligikaudu 140 miljonit eurot toetust ka kaks suure strateegilise tähtsusega kaitsevõime arendamise suurprojekti.**

⁴ Euroopa Kaitsefondi eelkäijaks olnud Euroopa kaitsevaldkonna tööstusliku arendamise programmi puhul moodustasid VKEd 2020. aastal, mille kohta tulemused on kättesaadavad, 35 % kõigist üksustest ja 26 projekti kogurahastusest eraldati neile 30 % (need näitajad ei sisalda alltöövõtjaid, kes on sageli samuti VKEd).

⁵ Sh alltöövõtjad.

⁶ Euroopa kaitsevaldkonna tööstusliku arendamise programm.

Projektiga MALE RPAS toetatakse keskmise lennukõrguse ja pika välbaga mehitamata õhusõiduki väljatöötamist. See aitab saavutada tehnoloogilise suveräänsuse mehitamata õhusõidukite valdkonnas, mis on liikmesriikide relvajõududele kriitilise tähtsusega. Euroopa turvaline tarkvarapõhine raadio (ESSOR) suurendab koostalitlusvõimet, luues kaitsevaldkonna turvalise sidetehnoloogia Euroopa standardi. Teised olulised rahastatud projektid keskenduvad muu hulgas juhtimisele, tehisintellektil põhinevatele otsustele, koostööl põhinevale sõjapidamisele, küberkaitsele ja kosmosepõhisele seirele.

Kaitsevõime arendamine on pikaajaline protsess, mis eeldab kooskõlastatud ja ettevaatavat planeerimist. **Euroopa Kaitsefondi strateegilised eesmärgid on kindlaks määratud kaitsevõime prioriteetidega, milles liikmesriigid lepivad ühiselt kokku ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika (ÜJKP) raames,** eelkõige võimearendusplaani kontekstis ning koostöös muude selliste ELi kaitsevaldkonna algatustega nagu kaitseküsimuste iga-aastane kooskõlastatud läbivaatamine (CARD) ja alaline struktureeritud koostöö (PESCO).

Lisaks sellele on komisjon koostanud neljaks järgnevaks aastaks **hinnangulise ja paindliku mitmeaastase perspektiivi**, mis vaadatakse muutunud olukorda arvesse võttes igal aastal läbi, et tagada läbipaistvus ja ennustatavus eelkõige riiklike kaitse-eelarvete kavandamise jaoks. Sellega tagatakse ühiste kaitsevõime projektide järjepidevus ning tööprogrammide kooskõla Euroopa Kaitsefondi rakendamise ajal, suurendades samuti läbipaistvust ja ennustatavust. Selles kontekstis jätkavad komisjon ja liikmesriigid mitmeaastase perspektiivi täiendamist, **võttes arvesse olulisi võimekusi ja strateegilisi eeltingimusi, mille liikmesriigid pärast strateegilise kompassi vastuvõtmist prioriteetidena kindlaks määravad.**

Tänu oma stimuleerivale mõjule hõlbustab Euroopa Kaitsefond seega ka edaspidi sihipäraseid kaitseinvesteeringuid Euroopa kaitsesektori tehnoloogilisse ja tööstuslikku baasi (EDTIB) ning sellega seotud prioriteetidesse, milles liikmesriigid ELis ühiselt kokku lepivad. Selleks et toetada paremini ulatuslike kaitsevõime projektide väljatöötamist, tuleks Euroopa Kaitsefondi vahehindamise kontekstis hinnata mitmeaastaste tööprogrammide kasutamise võimalust. Sama oluline on **tagada, et muud horisontaalsed poliitikameetmed, näiteks kestliku rahastamise algatused, oleksid jätkuvalt kooskõlas Euroopa Liidu meetmetega, mille eesmärk on Euroopa kaitsetööstuse piisav rahastamine ja piisavad investeeringud.**

Selleks et veelgi täiustada Euroopa Kaitsefondi raames tehtavat koostööd ja kaitsevaldkonna siseturu integreerimist, teeb komisjon liikmesriikidega jätkuvalt koostööd, et kasutada võimalusi, mida pakub direktiiv 2009/43/EÜ⁷ (kaitseotstarbeliste toodete ELi-sisese veo tingimuste kohta) ELi rahastatud koostööprojektidega seotud vedude lihtsustamiseks. Komisjon annab nõu direktiivist 2009/43/EÜ tulenevate eeskirjade ja menetluste asjus ning edendab konsensuse leidmist liikmesriikide vahel, et lihtsustada kaitsevaldkonna toodete vedu siseturul eelkõige ELi rahastatud koostööprojektide raames ning soodustada parimate tavade jagamist.

⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. mai 2009. aasta direktiiv 2009/43/EÜ kaitseotstarbeliste toodete ühendusesisese veo tingimuste lihtsustamise kohta.

Selleks et suurendada ELis tehtavate kaitsekulutuste üldist tõhusust, on ülioluline täiustada ühiste kaitseinvesteeringute kooskõlastamist ja sihipärasust ning neid investeeringuid suurendada, võttes samal ajal arvesse kehtivaid kohustusi, mida on näiteks PESCO raames võetud kaitse-eelarvete korrapäraseks suurendamiseks. Strateegilist kaitsevõimet saab ühiselt saavutada ainult kooskõlastatud kavandamise teel ning suunates ELi ja riiklikke avaliku sektori investeeringuid ühistesse kaitsevaldkonna teadus- ja arendustegevuse prioriteetidesse.

Eelöeldut arvesse võttes **töötab komisjon samuti välja täiendavaid stiimuleid liikmesriikide ühisinvesteeringutele strateegilise kaitsevõime valdkonnas, eelkõige kui kaitsevõimeid arendatakse ja/või hangitakse Euroopa Liidu koostööraamistike alusel.** Komisjon esitab tähelepanekud **mitut riiki hõlmavate kaitsevõimeprojektide** arengusuundade, takistuste ja võimaluste kohta eraldi peatükina **ühtse turu aastaaruandes**, mis avaldatakse tavaliselt koos Euroopa poolaasta sügispaketiga. Selles kontekstis võib komisjon ka kaaluda, kuidas suurendada ühiseid jõupingutusi Euroopa Kaitsefondi kaudu liikmesriikidele antava kaasrahastuse tagamiseks ja kooskõlastamiseks, et suurendada selle kulutõhusust.

Edasised sammud

- Euroopa Kaitsefondi kaudu julgustab komisjon ka edaspidi aktiivselt liikmesriike määrama täpsemalt kindlaks strateegilise kaitsevõime prioriteedid ja eeltingimused, võttes pärast strateegilise kompassi vastuvõtmist arvesse läbivaadatud võimearendusplaani ja kaitseküsimuste iga-aastase kooskõlastatud läbivaatamise tulemusi. See aitab viia kooskõlla kaitseplaneerimise ja ühised kulutused, et toetada nende arengut.
- Komisjon loob täiendavad stiimulid, et edendada liikmesriikide ühisinvesteeringuid strateegilisse kaitsevõimesse, eelkõige kui seda töötatakse välja ja/või hangitakse ühiselt Euroopa Liidu koostööraamistike alusel, ning esitab ülevaate mitut riiki hõlmavate kaitsevõimeprojektide arengusuundadest, takistustest ja võimalustest ühtse turu aastaaruandes.
- 2022. aastal jätkab komisjon koostööd liikmesriikidega, et veelgi soodustada ELi rahastatud kaitseotstarbeliste toodete vedu siseturul, eelkõige toetades direktiiviga 2009/43/EÜ loodud võimaluste täielikku kasutamist.

3. Tsiviil- ja kaitsesektori teadusuuringute ja innovatsiooni vahelise sünergia suurendamine ning strateegiliste sõltuvuste vähendamine

Koos käesoleva teatisega vastu võetavas julgeoleku ja kaitse jaoks elutähtsa tehnoloogia tegevuskavas⁸ tutvustab komisjon viise teadusuuringute, tehnoloogia arengu ja innovatsiooni hoogustamiseks ning ELi strateegilise sõltuvuse vähendamiseks julgeoleku ja kaitse elutähtsa tehnoloogia ja väärtusahelate valdkonnas.

⁸ COM(2022) 61 final.

Tuginedes komisjoni teatisele „2020. aasta uue tööstusstrateegia ajakohastamine: ehitame üles tugevama ühtse turu, et Euroopa saaks taastuda“⁹ ning tegevuskavale sünergia kohta tsiviil-, kaitse- ja kosmosetööstuse vahel,¹⁰ teeb komisjon ettepaneku ELi ja liikmesriikide võetavate edasiste meetmete kohta, et:

- määrata kindlaks tehnoloogiad, mis on ELi julgeoleku ja kaitse jaoks elutähtsad;
- edendada algusest peale kogu ELi hõlmavat strateegilist ja kooskõlastatud lähenemisviisi nende elutähtsate tehnoloogiate valdkonnas, võimendades teadusuuringute, tehnoloogia arengu ja innovatsiooniprogramme;
- vähendada strateegilisi sõltuvusi.

See eeldab suuremat teadlikkust teatava tehnoloogia (näiteks pooljuhid) elutähtsast rollist julgeoleku- ja kaitsesektori jaoks, sellega seotud strateegiliste sõltuvuste täpsemat kindlaksmääramist ning võimalikke leevendusmeetmeid, võttes arvesse allikate mitmekesisust ning võimalust, et tehnoloogia operatiivset kasutamist võidakse õhnestada või keelata¹¹. Elutähtsa tehnoloogia ELi vaatluskeskus¹² (edaspidi „vaatluskeskus“) töötab liikmesriikidelt ja ettevõtjatelt saadud teabe alusel välja asjaomaste hinnangute koostamise korra. Vaatluskeskuse järeldused võimaldavad edendada ELi teadusuuringuid, tehnoloogia arengut ja innovatsiooni nende tehnoloogiate valdkonnas ELi kooskõlastatud lähenemisviisi alusel. See töö täiendab laiemaid jõupingutusi, mille eesmärk on tagada elutähtsate tsiviiltarbekaupade varustuskindlus näiteks tervishoiu ja energeetika valdkonnas¹³.

Komisjon töötab välja ka **lähenemisviisi, et julgustada teadusuuringute ja innovatsiooni kahest kasutust ELi tasandil**, ning võtab kasutusele kaitseinnovatsiooni kava, et toetada innovatsiooni ja ettevõtlust elutähtsa tehnoloogia valdkonnas, kooskõlastades tihedalt tegevust Euroopa Kaitseagentuuri (EDA) loodud kaitsevaldkonna innovatsioonikeskusega.

Viimaks hindab komisjon strateegiliste sõltuvuste vähendamiseks jätkuvalt süsteemselt julgeoleku- ja kaitsekaalutlusi, kui ta rakendab kehtivaid ELi õigusakte, vaatab neid läbi või koostab uusi õigusakte.

4. ELis ühiselt loodavate kaitsevõimete ühishangete stimuleerimine

Liikmesriikide **Euroopa kaitsevõime ühishanked suurendavad** märkimisväärselt Euroopa riiklike relvajõudude **koostalitlusvõimet** ning **toetavad Euroopa kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi konkurentsivõimet**, eelkõige tänu suuremale mastaabisäästule.

⁹ COM(2021) 350 final.

¹⁰ COM(2021) 70 final.

¹¹ Pooljuhtide kohta vt lisatud julgeoleku ja kaitse jaoks elutähtsa tehnoloogia tegevuskava punkt 2.2 ning komisjoni teatis „Euroopa kiipide õigusakt“ (COM(2022) 45 final).

¹² Koostöös asjaomaste Euroopa Komisjoni talituste ja Euroopa Kaitseagentuuriga.

¹³ Kooskõlas komisjoni 16. septembri 2021. aasta ettepanekuga COM(2021) 577 selliste meetmete raamistiku kohta, millega tagatakse kriisi korral oluliste meditsiini vahenditega varustatus rahvatervisealases hädaolukorras, 13. oktoobri 2021. aasta ettepanekuga COM(2021) 660 energiahindade tõusuga toimetuleku kohta ning ettepanekuga COM(2021) 350 uue tööstusstrateegia ajakohastamise kohta.

Kuid liikmesriigid ei ole siiani jõudnud varustuse Euroopa ühishanke pikaajalise ühise sihttasemeni,¹⁴ milleks on 35 % kaitseotstarbelisele varustusele tehtavatest kulutustest ja mille nad on kinnitanud PESCO raamistikus¹⁵. Euroopa Kaitseagentuuri andmete kohaselt kulutasid liikmesriigid 2020. aastal¹⁶ kaitseotstarbelise varustuse hangetele (s.o uue kaitseotstarbelise varustuse hankimine) ligikaudu 37 miljardit eurot. Sellest summast ainult ligikaudu 11 % (ligikaudu 4,1 miljardit eurot)¹⁷ kulutati Euroopa kaitseotstarbelise varustuse ühishangetele (s.o uue kaitseotstarbelise varustuse hankimine koostöös teiste liikmesriikidega). See tähendab, et valdav osa (ligikaudu 89 %) liikmesriikide kaitseotstarbelisele varustusele tehtud kulutustest tehti riiklikult ja/või koostöös kolmandate riikidega.

2020. aasta ei ole erand ja seda võib isegi pidada viimastel aastatel halvenenud suundumuse osaks. Euroopa kaitseotstarbelise varustuse ühishangete osakaal on alates 2016. aastast igal aastal pidevalt vähenenud ja 2020. aasta näitaja on kõige madalam alates nende andmete kogumise algusest (2005).

Kaks ELi vahendit on juba loonud ühishangeteks vajalikud eeldused. Euroopa Kaitsefondi määruses on sätestatud, et arengumeetmetele rahalise toetuse saamiseks peavad liikmesriigid väljendama kavatsust hankida lõpptooted või kasutada tehnoloogiat kooskõlastatud viisil. **Kaitsevaldkonna riigihangete direktiivis** 2009/81/EÜ on sätestatud riigihanke eeskirjade konkreetne erand teadus- ja arendustegevusel põhinevatele koostööprojektidele¹⁸. Seda erandit kohaldatakse ka teadus- ja arendustegevusele järgnevate olelusringi etappide suhtes, kui hankelepingud sõlmitakse sama koostööprojekti raames. 2019. aastal avaldas komisjon teatise,¹⁹ milles esitati juhised selle direktiivi alusel korraldatavate ühishangete eri võimaluste kohta. Liikmesriigid võivad saada täiendavat toetust, eelkõige kaitse- ja julgeolekuvaldkonna hangete eksperdirühma kaudu.

Komisjoni eesmärk on veelgi enam **stimuleerida liikmesriikide ühishankeid Euroopa kaitsevõime valdkonnas**, sh seoses operatsioonide ja hooldusega. Kuid selleks tuleb kõrvaldada mitmed praktilised rahalised ja eelarvelised takistused.

Komisjon uurib, kas oleks võimalik rakendada **käibemaksuvabastust, mis toetaks liikmesriikide koostöös väljatöötatavate kaitsevõimete ühishankeid ja ühisomandit**. Liikmesriigid saavad neid võimeid kasutada ÜJKP raames korraldatavatel missioonidel ja

¹⁴ 2007. aasta novembris kiitis Euroopa Kaitseagentuuri ministrite tasandi juhtnõukogu heaks neli ühist investeeringute sihttasest, sh 35 % varustusele tehtavatest kogukulutustest Euroopa varustuse ühishangete puhul.

¹⁵ [EUR-Lex - 32021H1117\(01\) - ET - EUR-Lex \(europa.eu\)](#)

¹⁶ V.a Taani.

¹⁷ Põhineb 11 liikmesriigi esitatud andmetel.

¹⁸ Direktiivi 2009/81/EÜ artikkel 13.

¹⁹ 2019/C 157/01.

operatsioonidel²⁰ või ÜRO, NATO või riikliku tegevuse kontekstis. See meede võiks olla eriti kasulik uute võimete loomiseks ELi koostööraamistike alusel (Euroopa Kaitsefond ja/või PESCO ja/või Euroopa Kaitseagentuuri raames). Selles kontekstis võiks kaaluda Euroopa teadusuuringute infrastruktuuri konsortsiumist²¹ ajendatud õigusraamistiku loomist, mille alusel vabastataks käibemaksust varustus, mille ostavad ja mida omavad liikmesriikide konsortsiumid.

Sarnaselt kaalub komisjon Euroopa Kaitsefondi vahehindamise käigus saadud teadmistele tuginedes praeguse **Euroopa Kaitsefondi preemiate süsteemi** tugevdamist, **et luua rahaline stiimul liikmesriikidele, kes võtavad kohustuse ühiselt omandada ja/või omada väljatöötamisel olevat kaitsevõimet**²². See annaks suurema stiimuli tagada, et koostöö jätkub pärast teadus- ja arendustegevuse etappi ka omandamise ning operatsioonide ja hoolduse käigus.

Lisaks sellele võivad liikmesriigid tänu finantsraamistiku eksperdirühma tööle tuginevatele **uutele rahastamislahendustele** hakata suuremal määral kasutama juba olemasolevaid ühishangete üksusi, nagu Euroopa Kaitseagentuur või Relvastuskoostöö Organisatsioon (OCCAR – *Organisation Conjointe de Coopération en matière d'Armement*). Eelkõige hindab komisjon seda, kas Euroopa Kaitsefondi määruse sätted, mis käsitlevad näiteks kommertskasutusele eelnevaid hankeid,²³ võimaldavad anda tellijatele ja ühishangete üksustele rahalist toetust, et paremini kooskõlastada nende hankemenetlusi, sh kattes kaitsevaldkonna teadusuuringute ja arendustegevuse teenuste ühishangetega seotud haldus- ja/või tehingukulud.

Edasised sammud

- Komisjon esitab 2023. aasta alguseks ettepaneku, mis võimaldab rakendada **käibemaksuvabastust**, et toetada ELis ühiselt väljatöötatud kaitsevõime ühishankeid ja ühisomandit, tagades samal ajal Maailma Kaubandusorganisatsiooni eeskirjade järgimise.
- Komisjon teeb 2023. aasta keskpaigaks finantsraamistiku eksperdirühma tööle tuginedes ettepaneku **uute rahastamislahenduste** kohta, et lihtsustada liikmesriikide ELi strateegilise kaitsevõime ühishankeid, tuginedes olemasolevatele eksperditeadmistele.
- Pärast Euroopa Kaitsefondi vahehindamist²⁴ kaalub komisjon määruse (EL) 2021/697 (millega loodi Euroopa Kaitsefond) artikli 13 võimalikku muutmist, et tugevdada **Euroopa Kaitsefondi preemiate süsteemi juhuks, kui liikmesriigid otsustavad ühiselt omandada ja/või omada väljatöötamisel olevat kaitsevõimet**.

5. Üleskutse liikmesriikidele jätkata liikumist sujuvama ja ühtsema ekspordikontrolli suunas

²⁰ Kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artikli 42 lõikes 3 ette nähtud mitmeriigivägedega.

²¹ Euroopa teadusuuringute infrastruktuuri konsortsium on konkreetne õiguslik vorm, mis lihtsustab Euroopa huvidele vastava teadustaristu rajamist ja käitamist.

²² Lisaks Euroopa Kaitsefondi määruse artikli 21 lõike 3 punktis a sätestatud kõlblikkusnõudele, mille kohaselt nõutakse kavatsust hankida lõpptoodet või kasutada tehnoloogiat kooskõlastatud viisil.

²³ Euroopa Kaitsefondi määruse artikkel 17.

²⁴ Kooskõlas Euroopa Kaitsefondi loomise määruse artikliga 29 tuleb vahehindamine teha hiljemalt neli aastat (2025) pärast fondi rakendamise algust.

Kuigi kaitseotstarbelisele varustusele ekspordilitsentside väljastamine kuulub liikmesriikide vastutusalasse, lähtuvad nad otsuste tegemisel nõukogu ühisest seisukohast,²⁵ millega sätestatakse sõjatehnoloogia ja -varustuse ekspordi kontrolli reguleerivad ühiseeskirjad. Sellega on loodud ka keeldumisest teavitamise ja konsultatsioonimehhanismid, et suurendada liikmesriikide lähenemist ekspordipoliitika kohaldamisel kaitseotstarbeliste toodete suhtes.

Kui aga ühiste kaitsevõimete väljatöötamine muutub ELis järk-järgult erandist normiks, **saavad liikmesriigid kasu parimate tavade ulatuslikumast jagamisest, mis viib järk-järgult ühtsema lähenemisviisini relvade ekspordikontrolli valdkonnas.** Tuginedes juba tehtud tööle ja nõustudes, et eksport on Euroopa kaitsetööstuse ärimudeli edu oluline tegur, toetab komisjon liikmesriike relvade ekspordikontrolli menetluste järkjärgulisel lihtsustamisel ja ühtlustamisel, eelkõige ühiselt ja Euroopa Kaitsefondi raames väljatöötatavate kaitsevõimete puhul.

Selles kontekstis **tervitab komisjon arutelu, mis on nõukogus algatatud**²⁶ ELi raamistikus väljatöötatud võimete ekspordi teemal, ning julgustab liikmesriike neis aruteludes osalema, et lihtsustada nende toodete ekspordikontrolli menetlusi. Selles protsessis võiks toetuda ka kogemustele, mis on saadud kahe- ja mitmepoolsete kokkulepete käigus, mille liikmesriigid on sõlminud ühiselt väljatöötatavate võimete kohta.

Selleks et mitte õõnestada koostööd, peaks see töö võimaldama kindlaks määrata selgeid ja lihtsasti rakendatavaid menetlusi. Tuleks määrata kindlaks tõhusad ekspordikontrolli meetmed, et tagada Euroopa Kaitsefondist rahastatud projektidele piisav ja konkurentsivõimeline pääs rahvusvahelistele turgudele, säilitades samal ajal liikmesriikide suveräänsuse otsuste tegemisel, austades täielikult nende juriidilisi kohustusi ja võttes arvesse nende riikliku julgeolekuga seotud huve. Ühise kaitsevõime projektide atraktiivsuse säilitamiseks **kutsub komisjon liikmesriike üles leidma lähenemisviisi, mida kasutades nad põhimõtteliselt ei takistaks üksteist eksportimast ühiselt väljatöötatud kaitseotstarbelist varustust ja tehnoloogiat kolmandasse riiki.** Seda võib olla vaja rakendada juhul, kui kavatakse eksportida varustust või tehnoloogiat, mis sisaldab teatavat miinimumkünnist ületaval määral teise liikmesriigi komponente.

Edasised sammud

- Komisjon kutsub liikmesriike üles leidma viise, kuidas lihtsustada ja järk-järgult veelgi ühtlustada oma relvaekspordi kontrolli tavaid, eelkõige ELi raamistikus ühiselt väljatöötatud kaitsevõime puhul, tagades seeläbi, et Euroopa Kaitsefondi rahastatud tooted saavad piisava ja konkurentsivõimelise juurdepääsu rahvusvahelistele turgudele, piiramata seejuures liikmesriikide suveräänseid otsuseid.

²⁵ Ühine seisukoht 2008/944/ÜVJP.

²⁶ Massihävitusrelvade leviku tõkestamise ja relvaekspordi töörühma tavarelvastuse ekspordi alatöörühmas (COARM).

6. Kosmose kaitsemõõtmelise tugevdamine ELi tasandil

Kosmos on **ELi tegutsemisvabaduse ja julgeoleku** seisukohast strateegilise tähtsusega valdkond. Samal ajal on tegemist üha enam ülekoormatud ja vaidlusaluse valdkonnaga, mida iseloomustab tihenev võimuvõitlus.

Need probleemid nõuavad kiiret tegutsemist. ELi uus julgeoleku- ja kaitsevaldkonna kosmosestrateegia, mida liikmesriigid praegu strateegilise kompassi kontekstis arutavad, peaks aitama luua ühise arusaama kosmosega seotud riskidest ja ohtudest, töötada välja sobilikud meetmed, et reageerida kriisidele paremini ja kiiremini, tugevdada kerksust ning kasutada täiel määral ära kosmosevaldkonnaga seotud eeliseid ja võimalusi. Piiramata tulevase ühise strateegia sisu, kaalutakse järgmisi meetmeid:

esiteks tuleks tagada ELi kosmosevarade²⁷ suurem kaitse, et suurendada ELi kerksust kosmoses ja seoses kosmosest tulenevate ohtudega.

Komisjon ja kõrge esindaja on **kosmoseliikluse korraldamise** ühisteatistes²⁸ välja toonud konkreetsed viisid, kuidas suurendada ELi kosmosevarade kaitset ja edendada kosmose kestlikumat kasutust. Eelkõige tugevdab komisjon oma **kosmoseseire varasid**, arendades täiustatud **kosmose jälgimise ja seire (SST)** teenuseid ning töötades välja nendega seotud tehnoloogiat, nagu automaatne kokkupõrgete vältimise abi või tehisintellekt.

Komisjon toetab täiendavalt ka **kosmose olukorrast ülevaate saamise ja kaitseotstarbelise varajase hoiatamise võimekuse** valdkonna projektide väljatöötamist. Need projektid aitavad luua tiptasemel kosmosejuhtimise võimekuse, täiustada kosmose olukorrast ülevaate saamise sensoreid ning rajada ballistiliste rakettide ja uute üheliikluse liikuvate rakettide vastase varajase hoiatamise süsteemi²⁹.

Teiseks täiustab komisjon koostöös kõrge esindajaga olemasoleva ja tulevase ELi kosmosetaristu julgeoleku- ja kaitsemõõdet.

Galileo avalik reguleeritud teenus³⁰ on ainult valitsuselt loa saanud kasutajatele ette nähtud navigatsiooniteenus, mida kasutatakse tundlikes rakendustes. Need eelkõige julgeoleku- ja kaitsevaldkonda kuuluvad rakendused eeldavad teenuse kõrgetasemelist talitluspiidevust ning kasutavad tugevaid ja krüpteeritud signaale. Avaliku reguleeritud teenuse ülesehitus võimaldab pakkuda piiramatuid ja katkestusteta teenuseid kõikjal maailmas. See on selge näide sellest, et tsiviilsektori kontrolli all olev ühine taristu saab vastata kaitse- ja julgeolekusektori vajadustele.

²⁷ Liidu kosmoseprogramm koosneb neljast osast: Galileo/EGNOS positsioneerimise, navigatsiooni ja ajamääramise jaoks, Copernicus Maa seire jaoks, turvaline riiklik satelliitside (GOVSATCOM) ning kosmose olukorrast ülevaate saamise algatus (SSA).

²⁸ JOIN(2022) 4 final.

²⁹ Neid projekte toetatakse Euroopa Kaitsefondist ja selle eelkäijaks olnud programmidest.

³⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2011. aasta otsus nr 1104/2011/EL, mis käsitleb Galileo programmil põhineva globaalse satelliitnavigatsioonisüsteemi kaudu pakutavale avalikule reguleeritud teenusele juurdepääsu võimaldamise korda (ELT L 287, 4.11.2011).

Ettepanek määruse kohta, millega kehtestatakse **liidu turvalise ühenduvuse programm** aastateks 2022–2027³¹ ja mille vastuvõtmist kosmosepaketi osana arutatakse praegu koos käesoleva teatisega, suurendab ELi ühenduste kerksust turvalise riikliku side abil. See hõlmab algusest peale kerksusega seotud kaitsenõudeid ning Maa-lähedase orbiidi satelliitide kogum võimaldab võtta pardale seadmeid, mis toetavad ELi kosmoseprogrammi muude komponentide toimimist. Süsteem tugineb riiklikule satelliitsidele (GOVSATCOM) ja sellel on sünergia Euroopa Kaitsefondiga.

Copernicuse programmi arendamisel tuleks samuti võimaluste piires arvesse võtta kaitsevajadusi, pöörates eritähelepanu nõutavale julgeoleku ja tulemuslikkuse tasemele ning tuginedes sobivale usalduspõhisele juhtimismudelile.

Olemasoleva ja tulevase ELi kosmosetaristu kaitsemõõtmelise arendamiseks toetab komisjon **Euroopa Kaitsefondi kaudu kosmose kaitsevõimete** väljatöötamist. Euroopa Kaitsefondist ja selle eelkäijateks olnud programmidest on siiani kosmosega seotud meetmete rahastamiseks eraldatud ligikaudu 130 miljonit eurot.

Tulevaste kaitseküsimuste lahendamiseks vajalike koostööplatvormide väljatöötamist toetades püüab komisjon ühtlasi suurendada nende tulemuslikkust, kasutades parimal viisil olemasolevaid ja tulevasi Euroopa kosmosevarasid. Näiteks kaasrahastatakse 44 miljoni euroga projekti „**Galileo ELi kaitseks**“ (GEODE),³² mille eesmärk on töötada välja Galileo avaliku reguleeritud teenusega koostalitlusvõimelised Euroopa standardiseeritud sõjaväenavigatsiooni vastuvõtjad. Samuti investeeritakse rohkem kui 22 miljonit eurot, et täiustada sensoreid ja juhtimist (C2) ELi sõjalise kosmoseseireteadlikkuse eesmärgil ning arendada kosmosepõhist varajase hoiatamise võimekust.

Euroopa Kaitsefondi 2021. aasta tööprogrammi alusel eraldatakse Euroopa Kaitsefondist 50 miljonit eurot nii **kosmose- ja maapõhise navigatsiooni abil sõjapidamise (NAVWAR)** seirele kui ka Euroopa **segamiskindlale satelliitside tehnoloogiale**.

Kolmandaks püüab komisjon vähendada ELi strateegilist sõltuvust kosmosealasest elutähtsast tehnoloogiast, näiteks kiipide, kvanttehnoloogia ja tehisintellekti valdkonnas. Selleks suurendab komisjon sünergia olemasolevate komisjoni juhitud vahendite (sh Euroopa Kaitsefond, programm „Euroopa Horisont“,³³ liidu kosmoseprogramm, Euroopa Innovatsiooninõukogu ja programm „InvestEU“) alusel rakendatud kosmosevaldkonna algatustega ning kasutab elutähtsa tehnoloogia ELi vaatluskeskuse pakutavaid võimalusi. Komisjon tugevdab ka **seonduvate Euroopa tarneahelate kerksust**, et tagada kosmosetaristu terviklikkus, julgeolek ja toimimine.

³¹ COM(2022) 57 final.

³² Euroopa kaitsevaldkonna tööstusliku arendamise programmi raames.

³³ Programm „Euroopa Horisont“ tähendab käesolevas dokumendis programmi „Euroopa Horisont“ ja Euroopa Innovatsiooni- ja Tehnoloogiainstituudi rakendamise eriprogrammi. Nende raames ellu viidavad tegevused keskenduvad ainult tsiviilkasutusele.

Neljandaks laiendavad komisjon ja kõrge esindaja oma vastavate volituste alusel praegust Galileo ohtudele reageerimise mehhanismi³⁴ ELi kosmoseprogrammi muude komponentide süsteemidele ja nende alusel pakutavatele teenustele. See täiustab ELi kosmosetaristu julgeoleku juhtimist, et reageerida paremini ohtudele, ning ajendab asjaomaseid osalejaid võtma kasutusele asjakohaseid juhtimismeetmeid. Samuti suurendavad nad olukorrateadlikkust ELi tasandil, kasutades paremini kosmoseandmeid tihedas koostöös liikmesriikidega, ning soodustades süsteemset koostööd ELi taristut käitavate asjaomaste asutuste/organite vahel.

Komisjon ja kõrge esindaja panustavad samuti liikmesriikide jõupingutustesse täiustada veelgi vastastikuse abi ja kriisidele reageerimise mehhanisme, sh õppuste ja ohtude vastase valmiduse suurendamise teel, edendades koostalitlusvõimet ja toetades ühist strateegilist kultuuri.

Edasised sammud

- Pärast strateegilise kompassi vastuvõtmist teevad komisjon ja kõrge esindaja ettepaneku ELi ühise julgeoleku- ja kaitsevaldkonna kosmosestrateegia kohta.
- 2022. aasta lõpuks uurib komisjon, kuidas veelgi täiustada **ELi kosmosevarade kaitset**, eelkõige täiendavate kosmose jälgimise ja seire teenuste, ELi kosmose jälgimise ja seire parema tulemuslikkuse ning ELi tööstuse potentsiaali täieliku kasutamise teel.
- Alates 2022. aastast edendab komisjon ELi kosmosetaristu puhul nn **läbivalt kahest kasutust**, et pakkuda uusi kerkseid teenuseid, mis vastavad valitsuste vajadustele. Selles kontekstis julgustab komisjon kaasseadusandjaid võtma kiiresti vastu määruse ettepanek, millega luuakse liidu turvalise ühenduvuse programm aastateks 2022–2027.
- Komisjon hakkab aktiivsemalt tegutsema strateegiliste tehnoloogiliste sõltuvuste vähendamise ning kosmosetaristu tarneahelate kerkuse suurendamise nimel, eelkõige ELi rahastamisvahendite ja elutähtsa tehnoloogia ELi vaatluskeskuse kaudu.
- Komisjon võtab tihedas koostöös liikmesriikidega kasutusele ELi kosmosetaristu nõuetekohase juhtimise, lähtudes Galileo avaliku reguleeritud teenuse mudelist. Samuti kaalutakse võimalusi töötada välja ja võtta kasutusele valitsusasutustele mõeldud kerksem ja turvalisem Copernicuse teenus,³⁵ võttes võimaluste piires arvesse kaitsenõudeid.
- 2022. aasta lõpuks uurivad komisjon ja kõrge esindaja võimalust võtta kasutusele solidaarsus-, vastastikuse abi ja kriisile reageerimise mehhanismid kosmosest lähtuvate rünnete või kosmoses asuva vara suhtes avalduvate ohtude korral.

³⁴ Nagu on märgitud ELi kosmoseprogrammi määruuses (EL) 2021/696 ja nõukogu 30. aprilli 2021. aasta otsuses (ÜVJP) 2021/698, mis käsitleb liidu julgeolekut mõjutada võivate liidu kosmoseprogrammi raames kasutusele võetavate, toimivate ja kasutatavate süsteemide ja teenuste turvalisust.

³⁵ Copernicuse avaliku reguleeritud teenuse sarnane teenus.

7. Euroopa vastupanuvõime täiustamine

Euroopa peab täiustama oma vastupanuvõimet, et tulevasi šokke ennetada, end nende eest kaitsta ja nendega toime tulla. Kuna riigi julgeoleku- ja kaitsepoliitika on omavahel olemuslikult seotud, vastutab nende ohtude maandamise eest peamiselt liikmesriik. Samal ajal on kõigil liikmesriikidel teatavad ühised nõrkused ning teatavad ohud ulatuvad riigipiiridest kaugemale, näiteks ründed piiriüleste võrgustike või taristute vastu ning kliimamuutused.

ELi lähenemisviisi eesmärk on ühendada sujuvalt välis- ja sisemõõde. Selleks võetakse arvesse nii riiklikke kui ka kogu ELi tsiivil- ja sõjaväelisi kaalutlusi, et leida konkreetsed lahendused, suurendades samal ajal vastupanuvõimet ja tagades jätkuva tegevustõhususe.

7.1. Hübriidohtude tõkestamine

2020. aastal nimetati **ELi julgeolekuliidu strateegias**³⁶ hübriidohte ühe prioriteetse valdkonnana, millega tuleb tegeleda ELi julgeoleku suurendamiseks. Strateegias on määratud kindlaks nende pidevalt muutuvate ohtude puhul kasutatava uuendatud lähenemisviisi alus, mis hõlmab kõiki tegevusetappe alates varajasest avastamisest, analüüsist, teadlikkusest, vastupanuvõime suurendamisest ja ohtude tõkestamisest kuni kriisile reageerimise ja tagajärgede likvideerimiseni.

Hübriidohtudega seotud vastupanuvõime suurendamise ja nende tõkestamise meetmete kaardistamiseks³⁷ kasutatakse ELi tasandil rohkem kui 200 vahendit ja meedet, millest valdavalt osa juhib või toetab komisjon. Komisjoni ettepanekud eri valdkondades, sh ettepanek digiteenuste õigusakti kohta,³⁸ ettepanek kriitilise tähtsusega üksuste vastupidavusvõimet käsitleva direktiivi kohta³⁹ ning määrus, millega muudetakse liidu elanikkonnakaitse mehhanismi,⁴⁰ suurendavad veelgi hübriidohtude tõkestamiseks kasutatavate ELi vahendite arvu.

Vastupanuvõime on hübriidohtude tõkestamise üks peamisi alustalasid. Talituste 2022. aasta jaanuaris avaldatud ühises töödokumendis⁴¹ määrati ELi tasandil kindlaks 53 **vastupanuvõime lähtealust**⁴². Sellest anti teada julgeolekuliidu strateegias ja see on esimene oluline samm selles valdkonnas tehtavate edusammude jälgimiseks ja objektiivseks mõõtmiseks.

Seoses sellega korraldavad komisjoni talitused, Euroopa välisteenistus ja nõukogu peasekretariaat 2022. aasta novembris õppuse „EU Integrated Resolve PACE“ muu hulgas hübriidohtude ja nende kübermõõtmekäsitlemiseks. Õppus toimub kõrge esindaja üldises vastutusalas, liikmesriikide ja ELi ametite osalusel ning paralleelses ja kooskõlastatud vormis NATOga.

³⁶ COM(2020) 605

³⁷ SWD(2020) 152 final.

³⁸ COM(2020) 825 final.

³⁹ COM(2020) 829 final.

⁴⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. mai 2021. aasta määrus (EL) 2021/836.

⁴¹ SWD(2022) 21 final.

⁴² Lähtealused hõlmavad olukordi, mille puhul on praegune hetk lähtepunkt, ning samuti ette nähtud eesmärgi või nõuandeid nõutava miinimumtaseme kohta.

Ka komisjon on **kohanenud ohtude kiiresti muutuva olemusega**. Pärast kriisi ELi piiril Valgevenega tegi komisjon ettepaneku meetmete kohta, millega tõkestada **rändajate ärakasutamist**, sh ELi suunalises smugeldamises või inimkaubanduses osalevate transpordiettevõtjate kandmine musta nimekirja⁴³.

COVID-19 pandeemia on näidanud, et tervisealastele hädaolukordadele reageerimiseks võetavaid kooskõlastatud ELi tasandi meetmeid on vaja täiustada. Praegu, kui rahvatervisele võivad avalduda keemilised, bioloogilised, radioloogilised ja tuumaohud, on ELi tervisealasteks hädaolukordadeks valmisoleku ja neile reageerimise asutus (HERA) keskse tähtsusega, et tugevdada ELi valmisolekut tõsisteks piiriülesteks terviseohtudeks ning võimet neile reageerida, tagades vajalike vastumeetmete kiire kättesaadavuse, nendele juurdepääsu ja nende rakendamise. Lähtudes pandeemia alguses saadud kogemustest jätkatakse tööd, et suurendada sõjaväe võimet anda tsiviilasutustele selles valdkonnas abi.

Edasised sammud

- 2023. aastaks hindab komisjon koostöös kõrge esindaja ja liikmesriikidega sektoripõhise vastupanuvõime lähtestsenaariume, et teha kindlaks **lüngad ja vajadused** ning nende kõrvaldamiseks või rahuldamiseks võetavad meetmed.
- Pärast strateegilise kompassi vastuvõtmist panustab komisjon jätkuvalt tulevasse ELi hübriidohtude tööriistakasti, tagades et liikmesriikidel on täielik ülevaade olemasolevatest liidusisestest vahenditest ja meetmetest, mida saab kasutada ELi ja selle liikmesriike mõjutavate hübriidohtude tõkestamiseks. Selles võetakse arvesse meetmeid, mis sisalduvad 2020. aasta küberohtude kaardistamisdokumendis ning komisjoni ja kõrge esindaja hiljutistes ettepanekutes näiteks elutähtsa taristu ja desinformatsiooni valdkonnas.
- Pärast strateegilise kompassi vastuvõtmist kaalub komisjon võimalust määrata asjaomaste poliitikavaldkondade eksperte, keda saaks taotluse korral kasutada hübriidohtudele kiirreageerimise rühma koosseisus ja koostöös kavandatava ühise küberüksuse kiirreageerimisrühmadega.
- Samal ajal vaatavad komisjoni talitused ja Euroopa välisteenistus ühiselt läbi ELi hübriidohtude tõkestamise käsiraamatu.
- 2022. aasta lõpuks koostab komisjon koostöös kõrge esindajaga tervikliku visiooni oma kiirhoiatusmehhanismide kohta ning eelkõige võimaluse kohta suurendada olukorrateadlikkust koostöös teiste ELi olemasolevate mehhanismidega ning neid täiendades. See tugevdab liidu võimekust hübriidohte jälgida, varakult avastada, tõkestada, nendeks valmistuda, sh suurendades vastupanuvõimet, ning neile reageerida.
- Komisjon panustab oma eksperditeadmiste ja vahendite abil ELi jõupingutustesse suurendada partnerriikide vastupanuvõimet.

⁴³ COM(2021) 753 final.

7.2. Küberturvalisuse ja küberkaitse täiustamine

Küberturvalisuse valdkonna ohtude maandamine on üks praegusaja keerukamaid julgeoleku- ja kaitsevaldkonna probleeme, eelkõige võttes arvesse nende kasvavat arvu ja mõju ning seda, et ründeid toime panevad riigid on töötanud välja konkreetse kõrgetasemelise võimekuse.

EL peab kaitsma elutähtsaid võrke ja infosüsteeme ning andma eeskju turvalisuse, stabiilsuse ja kerksuse ning üleilmse internetivabaduse tagamisel. Peame suurendama küberturvalisust ja küberkaitset Euroopas, suurendades koostööd, investeerides tõhusamalt tipptasemel võimekusse ning kehtestades sobilikud normid, mis võimaldavad kõiki kübervaldkondi üksteisega paremini siduda. Need meetmed peaksid keskenduma kodanike, ettevõtete ja ELi huvide **kaitsele**, pahatahtliku kübertegevuse **avastamisele ja tõkestamisele** ning **kaitsele** küberrünnete eest, panustades seeläbi rahvusvahelisse turvalisusesse ja stabiilsusesse ning koondades ELi küberheidutuse potentsiaali.

Komisjon ja kõrge esindaja on juba esitanud ambitsioonikad meetmed, mis aitavad neid eesmärke saavutada, 2020. aasta detsembris avaldatud ELi küberturvalisuse strateegias⁴⁴. ELi kerksuse suurendamiseks on kasutusel mitu olulist vahendit, eelkõige **direktiiv meetmete kohta, millega tagada võrgu- ja infosüsteemide turvalisuse ühtlaselt kõrge tase kogu liidus**,⁴⁵ **küberturvalisuse määrus**,⁴⁶ **direktiiv, milles käsitletakse infosüsteemide vastu suunatud ründeid**,⁴⁷ **ELi küberturvalisuse 5G meetmepaketi**⁴⁸ rakendamine, **soovitus ulatuslike küberturvalisuse intsidentide ja kriiside korral koordineeritud reageerimise tegevuskava kohta**⁴⁹ ning **ELi küberkaitsepoliitika raamistik [2018. aasta ajakohastatud versioon]**⁵⁰. Komisjon on võtnud raadioseadmete direktiivi⁵¹ alusel vastu ka delegeeritud õigusakti,⁵² millega kehtestatakse küberturvalisuse kaitsemeetmete õiguslikud nõuded, mida tootjad peavad võtma arvesse raadioseadmete kavandamisel ja tootmisel. Peale selle on komisjon esitanud soovitusel **ühise küberüksuse loomise kohta**⁵³ ning teinud 2020. aasta detsembris ettepaneku **vaadata läbi küberturvalisuse direktiiv**,⁵⁴ mida kaaluvad nüüd kaasseadusandjad. Lähtudes neist eesmärkidest esitab komisjon peagi ettepaneku täiustada ELi institutsioonide, organite ja asutuste küberturvalisust ja infoturvet.

⁴⁴ JOIN(2020) 18 final.

⁴⁵ Direktiiv (EL) 2016/1148 võrgu- ja infosüsteemide turvalisuse kohta.

⁴⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. aprilli 2019. aasta määrus (EL) 2019/881, mis käsitleb ENISAt (Euroopa Liidu Küberturvalisuse Amet) ning info- ja kommunikatsioonitehnoloogia küberturvalisuse sertifitseerimist ja millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 526/2013.

⁴⁷ Direktiiv 2013/40/EL (12.8.2013).

⁴⁸ COM(2020) 50 final.

⁴⁹ Komisjoni 13. septembri 2017. aasta soovitus (EL) 2017/1584 koordineeritud reageerimise kohta ulatuslike küberturvalisuse intsidentide ja kriiside korral, C/2017/6100.

⁵⁰ 14413/18 (19.11.2018).

⁵¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. aprilli 2014. aasta direktiiv 2014/53/EL raadioseadmete turul kättesaadavaks tegemist käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta.

⁵² C(2021) 7672.

⁵³ C(2021) 4520 final.

⁵⁴ COM(2020) 823 final.

Programmi „Digitaalne Euroopa“ ja Euroopa ühendamise rahastu (Euroopa ühendamise rahastu digitaalvaldkond) mitmeaastasest tööprogrammist 2021–2025 toetatakse turvalise kvantkommunikatsiooni taristu kasutuselevõttu. Euroopa ühendamise rahastust toetatakse ka muud elutähtsat kommunikatsioonitaristut, sh teatavaid tuumikvõrke liikmesriikide ja kolmandate riikide vahel kõige kõrgemal tasemel turbestandarditega.

Nende vahendite täiendamiseks ning ründepinna ja ohtudega kokkupuute edasiseks vähendamiseks tuleks tugevdada info- ja kommunikatsioonitehnoloogiaga (IKT) seotud toodete ja teenuste turvalisust ning standardimist. See kehtib eelkõige elutähtsate riist- ja tarkvarakomponentide turvalisuse kohta. Seetõttu koostab komisjon uusi ettepanekuid, millega kehtestatakse horisontaalsed turvanõuded, millest saab kõnes Euroopa Liidu olukorrast⁵⁵ välja kuulutatud **küberkerksuse õigusakti** nurgakivi. Selles kontekstis võib arvesse võtta kaitsemõõdet, eelkõige seoses ühiste või hübriidsete küberturvalisuse standardite võimaliku muutumisega.

Selleks et veelgi tugevdada ELi ja selle küberkaitse valdkonnas tegutsejate (peamiselt liikmesriikide kaitsejõud) tehnoloogilist võimekust, peavad asjaomased osalejad tegema rohkem koostööd asjasse puutuva tehnoloogia väljatöötamisse ja kasutamisse tehtavate tsiviil- ja kaitseinvesteeringute kavandamisel. **Küberturvalisuse valdkonna tööstuse, tehnoloogia ja teadusuuringute Euroopa pädevuskeskus ning koordineerimiskeskuste võrgustik**⁵⁶ võtavad 2022. aastal vastu küberinvesteeringute strateegilise tegevuskava. Tegevuskava võib hõlmata tsiviil- ja kaitsetehnoloogia vahelist võimalikku sünergia ja nende kahest kasutust, otsides seeläbi kooskõlastatud viisil ja vastavaid juhtimismäärusteid austades sünergia teiste ELi programmidega, nagu „Euroopa horisont“, „Digitaalne Euroopa“ ja Euroopa Kaitsefond.

Komisjon on juba eraldanud 38,6 miljonit eurot⁵⁷ kuuete küberkaitse projektile. Muu hulgas toetab see eelarve Euroopa küberkaitse olukorratähtsuse platvormi ning turvalist ja kerkset sidet võimaldava tehnoloogia projekti väljatöötamist. Euroopa Kaitsefondist toetatakse ka edaspidi kaitsevaldkonna kübervõimekuse väljatöötamist. 2021. aastal algatati Euroopa Kaitsefondi alusel kaks konkreetset konkurssi, mille assigneeringute kogusumma oli 33,5 miljonit eurot. Arvestades et kõikidel kaitsevõime projektidel on ka kübermõõde, jääb küberkaitse Euroopa Kaitsefondi lähiaastate prioriteediks.

Selleks et paremini valmistuda võimalikeks ulatuslikeks intsidentideks ja kriisideks liidus, on ülioluline teha täiustatud koostööd olukorratähtsuse tagamiseks, teha kiiresti kindlaks potentsiaalne reageerimisvajadus ja ressursid ning tagada tõhus teabevahetus liikmesriikide ja ELi tasandi asjaomaste osaliste vahel liidule avalduva võimaliku mõju maandamiseks.

Selleks et paremini **avastada pahatahtlikku tegevust küberruumis ja suurendada olukorratähtsust**, teeb komisjon liikmesriikidega koostööd, et luua **piiriülesed platvormid küberturvalisuse ohtude kohta luureandmete jagamiseks (ELi turbekeskused)**, tugevdades

⁵⁵ 2021. aasta kõne olukorrast Euroopa Liidus „ELi ühine tugev vaim“, 15. september 2021.

⁵⁶ PE/28/2021/INIT

⁵⁷ Euroopa kaitsevaldkonna tööstusliku arendamise programmi raames.

sama ajal riikliku tasandi turbekeskuste võimekust ELis. Nende piiriüleste platvormide (ELi turbekeskused) eesmärk on võimaldada andmevahetust eri allikatest pärinevate küberturvalisuse ohtude kohta ning tagada usaldusväärses keskkonnas ulatuslikud vahendid ja võimed. Platvormid varustatakse järgmise põlvkonna üliturvaliste töövahendite ja taristuga. Tänu sellele peaks olema võimalik parandada ühist avastamisvõimekust ning hoiatada õigel ajal ametiasutusi ja asjaomaseid üksusi. Neile meetmetele antakse rahalist toetust programmist „Digitaalne Euroopa“ eelkõige läbi ELi turbekeskuste väljatöötamiseks ja käitamiseks, sh tiptasemel vahendite ja taristu hankimiseks korraldatavate ühishangete ning projektikonkursi turbekeskuste võimekuse toetamiseks liikmesriikides. Järgmise etapina võidakse kaaluda tsiviilsektori ja sõjaväe selles valdkonnas tehtava koostöö edendamist riiklikul tasandil koostöös liikmesriikidega.

Suurendada tuleks liikmesriikidevahelist küberturvalisusealast koostööd küberintsidentidele reageerimise olukordades, sh **tsiviil- ja kaitsesektori reageerimisrühmade** võimaliku koostöö kaudu. Ühise küberüksuse eesmärk on koondada kõik asjasse puutuvad küberturvalisuse kogukonnad (s.o diplomaatiline, tsiviil-, õiguskaitse ja kaitsesektor), et tagada ELi kooskõlastatud reageerimine ulatuslikele küberintsidentidele ja -kriisidele ning pakkuda abi neist rünnetest taastumisel. Seega saaks sõjavägi teha struktuurset koostööd ja kooskõlastada tegevust muude küberturvalisuse kogukondadega ühise küberüksuse kaudu.

Küberoskuste arendamine ühiste koolituste ja õppuste kaudu on samuti määrava tähtsusega, et tagada küberrünnetega seotud kerksus, suurendada kübervõimekust, kujundada ühiseid arusaamu ning arendada ühist reageerimisvõimekust. Kui liikmesriigid nii otsustavad, siis võivad nad kaaluda tsiviilsektori ja sõjaväe täiustatud koostööd küberkoolituse valdkonnas ning ühisõppusi, tuginedes Euroopa Julgeoleku- ja Kaitsekolledžile ning Euroopa Kaitseagentuuri kübervaldkonna õppe, koolituse ja õppuste programmidele.

Edasised sammud

- Komisjon teeb 2022. aasta kolmandaks kvartaliks ettepaneku **küberkerksuse õigusakti** kohta, mille eesmärk on suurendada toodete ja nendega seotud teenuste küberturvalisust siseturul.
- Komisjoni avaldab 2022. aasta teiseks kvartaliks osalemiskutse ELi turbekeskusi majutavate üksuste valimiseks ja vastava tegevuskava, et luua uued ELi turbekeskuste platvormid, mida kasutatakse küberohtudega seotud luureteabe ja vahendite jagamiseks. See peaks võimaldama luua ELi strateegiline võimekus küberohtude avastamiseks ja nende kohta teabe jagamiseks.
- Komisjon teeb liikmesriikidega koostööd, et suurendada valmisolekut ulatuslikeks küberintsidentideks täiustatud koostöö, sh intsidentidele reageerimisega seotud võimalike vajaduste ja ressursside kindlaksmääramise kaudu.
- 2022. aastal tehakse ettepanek küberturvalisuse pädevuskeskuse strateegilise tegevuskava kohta, mis käsitleb muu hulgas kahese kasutusega tehnoloogiat ning asjaomaste osalejatega kooskõlastatud viisil tsiviil-sõjalise sünergia tagamist.
- Komisjon koos kõrge esindajaga toetab jätkuvalt liikmesriike ühise küberüksuse ja

eelkõige selle vastastikuse abi mehhanismi loomisel ning julgustab tsiviilsektori ja sõjaväe koostööd, et lihtsustada teabevahetust ja tegevuse kooskõlastamist kaitsevaldkonna ekspertide ja muude kogukondade (s.o tsiviilsektor, õiguskaitse ja diplomaatia) vahel.

- Komisjon esitab Euroopa standardiorganisatsioonidele taotluse, et nad töötaksid välja harmoneeritud standardid, mis toetavad hiljuti vastu võetud raadioseadmete direktiivi kohast delegeeritud õigusakti küberturvalisuse ja privaatsuse valdkonnas.
- Komisjon teeb koostööd kõrge esindajaga, et arendada edasi ELi küberkaitse poliitikat, mida tutvustatakse liikmesriikidele 2022. aasta lõpuks.
- Komisjon kutsub liikmesriike üles kaaluma ühiseid küberkaitse koolitusi ja õppusi kooskõlas olemasolevate tsiviil- ja kaitsesektori koolitus- ja õppusraamistikega.

7.3. Sõjaväelise liikuvuse täiustamine

EL võtab sõjaväelise liikuvuse tegevuskava rakendamise kaudu juba praegu märkimisväärsed meetmeid, et täiustada sõjaväelaste, materjali ja seadmete liikuvust ELis ja sellest väljaspool, suurendades seeläbi meie võimet reageerida kiiresti kriisidele või korraldada sellist korrapärast tegevust nagu õppused. Sõjaväeline liikuvus on ka üks ELi ja NATO koostöö juhtprojektidest.

Arvestades et kahese kasutusega transporditaristu toetamiseks on **ELi 2021.–2027. aasta eelarvest ette nähtud 1,69 miljardit eurot**, on sõjaväeline liikuvus uue Euroopa ühendamise rahastu⁵⁸ oluline komponent. 2021.–2023. aasta tööprogrammi raames on iga-aastane sihtotstarbeline eelarve 330 miljonit eurot ning esimesed konkursikutsed avaldati 2021. aasta septembris.

Sõjaväeline liikuvus on ka üks 2021. aasta Euroopa Kaitsefondi tööprogrammi teemadest. Sõjaväelise liikuvusega seotud turvalise ja kiire teabevahetuse digisüsteemi väljatöötamine on üks kahest teemast sõjaväelaste ja logistikasüsteemide projektikonkursil, mille kavandatav kogueelarve on 50 miljonit eurot.

14. detsembril 2021 tegi komisjon ettepaneku vaadata läbi üleeuroopalise transpordivõrgu (TEN-T) määrus. Lisaks muudele meetmetele on ettepaneku eesmärk tugevdada tsiviil- ja sõjaväelise liikuvuse standardeid ning laiendada üleeuroopalise transpordivõrgu kaarte, et need sisaldaksid sõjaväelise liikuvuse jaoks olulisi uusi marsruute.

Komisjon jätkab tegevust, et täiustada sõjaväelist liikuvust ELis ja sellest väljaspool, sh võttes seda arvesse asjakohastes seadusandlikes ettepanekutes ja algatustes, eelkõige transpordi ja piiriüleste menetluste valdkonnas.

Edasised sammud

⁵⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. juuli 2021. aasta määrus (EL) 2021/1153, millega luuakse Euroopa ühendamise rahastu ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1316/2013 ja (EL) nr 283/2014.

- 2022. aasta lõpuks teevad komisjon ja kõrge esindaja ettepaneku sõjaväelise liikuvuse ühise tegevuskava ajakohastamise kohta, mis võib hõlmata kindlaks tehtavaid vajadusi transpordisektoris digitehnoloogiale ülemineku, transporditaristu küberkerksuse ja tehisintellekti valdkonnas.

7.4. Kliimamuutustega seotud probleemide lahendamine kaitsevaldkonnas

Kliimamuutused ja elurikkuse kadumine tekitavad uusi julgeolekuohte. Kaitsesektori prioriteet on jätkuvalt säilitada operatiivset tulemuslikkust, kuid see peab suutma kohaneda ka kliimamuutuste julgeolekumõjuga, sh tegutseda äärmuslikumates kliimatingimustes, ning panustama ELi kliimamuutuste poliitikasse, eelkõige Euroopa rohelisse kokkuleppesse. Selles sektoris energiatõhususe parandamine, võimaluse korral taastuvenergia kasutamise suurendamine ja heitkoguste vähendamine peaks saama olemuslikuks osaks meie ühistest jõupingutustest saavutada 2050. aastaks kliimaneutraalsus ning kaitsta elurikkust ja tugevdada ringmajandust.

Ringmajandus võib anda kaitsetööstusele ja hangetele väga suuri eeliseid, suurendades ressursitõhusust, avatud strateegilist iseseisvust teatavate elutähtsate materjalide puhul ning pikendades ja optimeerides kaitseotstarbelise varustuse kasutusaega⁵⁹. Tehakse kindlaks võimalused parandada kaitseotstarbelise varustuse projekteerimist demonteerimise, komponentide taaskasutamise, remondi, taastamise ja taastootmise eesmärgil ning neid toetatakse. See kehtib ka kaitseotstarbelise varustuse täiustamise kohta et seda oleks võimalik operatsioonitandritel kasutada üha karmimates ilmastikutingimustes.

Seoses sellega on komisjon võtnud kohustuse rakendada ELi 2020. aasta ühist kliimamuutuste ja kaitse tegevuskava,⁶⁰ mille kohta komisjoni talitused esitavad koos Euroopa välis teenistuse ja Euroopa Kaitseagentuuriga esimese aasta eduaruande 2022. aasta esimeses pooles. Euroopa Kaitsefondi⁶¹ 2021. aasta tööprogrammis on juba kindlaks määratud energiajuhtimise ja -tõhususega seotud teemad. Konkreetsele konkursikutsesele, mille eesmärk on toetada kaitsetehnoloogiat ning nende teemadega seotud toodete alaseid teadusuuringuid ja arendustegevust, on eraldatud 133 miljonit eurot. Ajal, kui NATO, ÜRO, Ameerika Ühendriigid ja muud partnerid täiustavad selles valdkonnas tehtavat tööd, suurendab EL töötajatevahelisi arutelusid kliima, julgeoleku ja kaitse teemal.

Edasised sammud

- 2022. aasta esimeses pooles tutvustavad komisjoni talitused, Euroopa välis teenistus ja Euroopa Kaitseagentuur kliimamuutuste ja kaitse tegevuskava rakendamise esimest

⁵⁹ [IF CEED \(europa.eu\)Circular defence – News & insight – Cambridge Judge Business School](https://www.ceed.europa.eu/Circular-defence-News&insight-Cambridge-Judge-Business-School)

⁶⁰ 12741/20

⁶¹ Euroopa Kaitsefondi määruses on märgitud, et „kaitsefondiga [aidatakse] kaasa kliimameetmete peavoolustamisele liidu poliitikavaldkondades ja üldise eesmärgi – tagada 30 % liidu eelarvekulutustest kliimaeesmärkide toetamiseks – saavutamisele“.

eduaruannet.

- 2022. aastal hindab komisjon olemasolevate komisjoni juhitud vahendite (sh Euroopa Kaitsefond, programm „Euroopa horisont“, programm „Horisont 2020“, Euroopa ühendamise rahastu ja programm „Life“) alusel rakendatud kliima-/kaitsevaldkonna algatusi, et suurendada võimalikku sünergiat.
- 2022. aasta lõpuks loob komisjon poliitikaraamistik, lähtudes komisjoni juhitud vahendite kliima-/kaitseaspektidest, et aidata vähendada tsiviilsektori julgeolekuasutuste ja relvajõudude kasutatava elutähtsa tehnoloogia energianõudlust ja suurendada selle energiaalast vastupanuvõimet ning töötada selles kontekstis välja konkreetsed kliimamuutustele vastupanuvõimelised lahendused.
- 2022. aastal uurib komisjon võimalusi täiustada energiavaldkonna direktiivide mõju sõjaväetariistidele (näiteks bürood, peakorterid, kasarmud, haiglad, õppeasutused), sh keskkonnanahoidlike riigihangete võimalusi Euroopa rohelise kokkuleppe osana (näiteks uus energiatõhususe meede „Euroopa renoveerimislaine“, energiatõhususe direktiivi ning hoonete energiatõhususe direktiivi läbivaatamine).
- 2022. aastal suurendavad ja tõhustavad komisjon ja kõrge esindaja kliima-, julgeoleku- ja kaitsevaldkonna töötajate koostööd NATO ja ÜRO ning asjaomaste kahepoolsete partnerite, näiteks Ameerika Ühendriikide ja Kanadaga.

8. Järeldused

EL peab üha keerukamas, konfliktsemas, konkureerivamas ja ühendatumas maailmas suurendama jõupingutusi oma strateegiliste huvide ja väärtuste kaitsmiseks. ELi julgeoleku- ja kaitseküsimuste strateegilise kompassiga määratakse edaspidi kindlaks Euroopa pikaajalise julgeoleku ja kaitse ambitsioonikad eesmärgid, millesse käesolev teatis aktiivselt panustab.

Selleks on komisjon määranud kindlaks järgmised uued põhisuunad, mille varal suurendada veelgi Euroopa kaitseturu konkurentsivõimet:

- **vaagida võimalusi luua täiendavaid stiimuleid liikmesriikide investeringute suurendamiseks strateegilise kaitsevõime kesketesse osadesse ja kriitilise tähtsusega eeltingimustesse**, mida arendatakse ja/või hangitakse ELi koostööraamistike alusel;
- **soodustada veelgi ELi-sisese koostöö raames välja töötatavate kaitsevõimelahenduste ühishankeid**, sh käibemaksuvabastuse ja Euroopa Kaitsefondi preemiate võimaliku suurendamise teel;
- **kutsuda liikmesriike üles jätkama tööd relvaekspordi kontrolli tavade lihtsustamiseks ja ühtlustamiseks**, eriti ELi koostööraamistikus välja töötatavate kaitsevõimelahenduste puhul.

Komisjon rakendab samuti juba tehtud algatusi, mis on Euroopa kaitsevõime eeltingimused, näiteks **Euroopa Kaitsefondi sõjaväelise liikuvuse algatus**, ning algatusi, mis on hädavajalikud

Euroopa kerksuse suurendamiseks (eelkõige kosmoses), hübriidohtude tõkestamiseks, küberturvalisuse suurendamiseks ning kliimamuutustega seotud kaitsevaldkonna probleemide lahendamiseks.

Komisjon on endiselt valmis kaaluma täiendavaid meetmeid vastavalt tehtud edusammudele ning tulevikus liidu ees seisvate ohtude ja probleemide arengule.